

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Onze referentie
2025-0000322394

Bijlage(n)
1

Datum 11 juli 2025
Betreft analyse internetconsultatie algoritmische besluitvorming en
Awb

Hierbij zend ik u, zoals eerder toegezegd, een afschrift van een brief over de analyse van de opbrengst van de internetconsultatie algoritmische besluitvorming die ik vandaag, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris Rechtsbescherming, aan de Tweede Kamer zond.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Herstel Groningen, Koninkrijksrelaties en Digitalisering

Eddie van Marum

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Postbus 20001
2500 EA Den Haag
Nederland

Onze referentie
2025-0000322141

Datum 11 juli 2025
Betreft Analyse opbrengst internetconsultatie reflectiedocument
algoritmische besluitvorming en de Awb

In deze brief informeer ik uw Kamer, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris Rechtsbescherming, over de uitkomsten van de internetconsultatie van het reflectiedocument 'Algoritmische besluitvorming en de Algemene wet bestuursrecht'. Tevens ga ik in op de motie-Slootweg en de motie-Van Baarle inzake het verbeteren van transparantie en rechtsbescherming bij algoritmische besluitvorming, de motie-Kathmann/Six Dijkstra inzake transparantie over geautomatiseerde risicoselectie en de toezeggingen gedaan in de Eerste en Tweede Kamer omtrent de versterking van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) wat betreft kenbaarheid en motivering.¹

Graag plaats ik deze internetconsultatie in een breder perspectief. Voor burgers moet het duidelijk zijn hoe besluiten die op hen van toepassing zijn tot stand zijn gekomen. Dit geldt des te meer voor besluiten die met behulp van algoritmes tot stand komen. Transparantie speelt een belangrijke rol bij goed bestuur en bevordert het vertrouwen in de overheid. De afgelopen jaren zijn hier flinke stappen in gezet, niet alleen nationaal maar ook in EU-verband. Hierbij moet gedacht worden aan het nationale Algoritmeregister², maar ook de Europese AI-verordening en Algemene verordening gegevensbescherming, die beide transparantiewaarborgen kennen. Dit betekent niet dat er geen ambities over zijn.³ In deze brief schets ik eerst het landschap waarin de internetconsultatie is uitgezet, waarna ik de voornaamste opbrengsten presenteer en de daaropvolgende stappen op een rij zet.

¹ *Kamerstukken II 2022/23*, 29279, nr. 765 (motie-Van Baarle), *Kamerstukken II 2022/23*, 26643, nr. 994 (motie-Slootweg) en *Kamerstukken II 2024/25*, 26643, nr. 1287 (motie-Kathmann/Six Dijkstra); toezegging aan de Eerste Kamer onder verwijsnummer T03670 en toezegging aan de Tweede Kamer onder verwijsnummer 7073.

² <https://algoritmes.overheid.nl/>

³ Zie Regeerprogramma kabinet-Schoof, p. 89: "Burgers moeten kunnen weten hoe een

(geautomatiseerd) besluit tot stand is gekomen en het moet duidelijk zijn welke rechtsmiddelen er bestaan. Met onder meer wetgeving wordt daarom werk gemaakt van meer transparantie en betere rechtsbescherming bij de inzet van algoritmes."

Achtergrond en bestaande beleidsacties

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Onze referentie
2025-0000322141

Digitalisering, meer specifiek het gebruik van algoritmes waaronder AI, heeft een grote impact op de manier van werken van de overheid en de interactie met burgers. De overheid maakt al vele jaren gebruik van algoritmes bij de voorbereiding en het nemen van besluiten. Dit zorgt ervoor dat de overheid efficiënt, kwalitatief hoogwaardig en consistent kan werken. Het gebruik van algoritmes kan de toegankelijkheid en snelheid van overheidsdiensten verhogen en sluit daarmee aan bij de ambitie om burgers en ondernemers centraal te stellen.

Een van de uitdagingen bij algoritmische besluitvorming is het bieden van voldoende transparantie. Het gaat dan om transparantie en uitlegbaarheid voor burgers en bedrijven: zijn zij op de hoogte van het gebruik van algoritmes, hebben zij inzicht in de werking daarvan en hoe deze het besluit beïnvloeden? Een toegankelijke en begrijpelijke vorm van transparantie is noodzakelijk voor het vertrouwen in en de acceptatie van de besluiten die met behulp van een algoritme zijn genomen.⁴ Burgers kunnen zonder transparantie geen inschatting maken van de rechtmatigheid van een aan hen gericht besluit.⁵ Dit kan leiden tot (onnodige) procedures. De juiste vertaling van wet naar coderegel, inclusief de mogelijke vooringenomenheid of zelfs discriminerende werking die daarbij kan optreden, is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Rechters, toezichthouders en het parlement kunnen hun controlerende taak in mindere mate uitvoeren, wanneer deze transparantie niet gewaarborgd is.⁶

Over deze aandachtspunten zijn de afgelopen jaren meerdere adviezen verschenen en ook de hoogste bestuursrechter heeft richtinggevende uitspraken gedaan.⁷ Bij overheidsorganisaties is er veel aandacht voor de kansen en risico's van algoritmegebruik in de besluitvorming. Hierbij vindt deskundigheidsbevordering en verbetering van transparantie voor burgers en belangenorganisaties plaats. Ik zie mijn rol hierbinnen als enerzijds kaderstellend en anderzijds faciliterend en aanjagend jegens alle overheidsorganisaties. Vanuit deze aanjagende rol organiseert het ministerie van BZK regiotours. In deze regiotours wordt, naast het Rijk ook bij medeoverheden, aandacht gevraagd voor het Algoritmeregister, waar overheden algoritmes die zij gebruiken registreren.⁸ Daarnaast is er ook bij de Raad voor de rechtspraak en de Nederlandse orde van

⁴ Rathenau Instituut (2022). *Algoritmes afwegen - Verkenning naar maatregelen ter bescherming van mensenrechten bij profilering in de uitvoering*. Den Haag. Auteurs: Hamer J., A. Lemmens en L. Kool.

⁵ Zie bv. *Advies over artikel 22 AVG en geautomatiseerde selectie-instrumenten*, Autoriteit Persoonsgegevens, 2024.

⁶ Zo waarschuwt ook de Raad van State in *Digitalisering: Wetgeving en bestuursrechtspraak* (Advies van de beide Afdelingen van de Raad van State), Den Haag: RvS 2021.

⁷ Zie onder andere ABRvS 17 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1259, *Computerrecht* 2017/256, m.nt. B.M.A. van Eck (*AERIUS I*) en ABRvS 18 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2454, *Computerrecht* 2018/253, m.nt. N. Jak & T. Barkhuysen (*AERIUS II*); *Digitalisering: Wetgeving en bestuursrechtspraak* (Advies van de beide Afdelingen van de Raad van State), Den Haag: RvS 2021; *Advies over artikel 22 AVG en geautomatiseerde selectie-instrumenten*, Autoriteit Persoonsgegevens, 2024.

⁸ <https://algoritmes.overheid.nl/>

advocaten aandacht voor de vraagstukken over het gebruik van algoritmische besluitvorming.

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

In het kader van mijn faciliterende rol zijn de toepasselijke normen en instrumenten voor de verantwoorde inzet van algoritmes binnen de overheid, waaronder het ontwikkelde Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA), gebundeld in het Algoritmekader.⁹ Bovendien wordt er een standaard ontwikkeld voor het eenduidig en relateerbaar vastleggen van gegevensverwerkingen door overheidsorganisaties op individueel niveau.¹⁰ Hierdoor kan niet alleen per overheidsorganisatie transparantie geboden worden, maar ook binnen een hele keten van organisaties. Om transparantie richting de burger verder te waarborgen wordt overwogen om een dergelijk logboek ook toegankelijk te maken voor burgers en bedrijven. Hierdoor kunnen zij specifiek inzien welke gegevens van hen door verschillende overheidsorganisaties zijn verwerkt en de reden daarvoor. Daarnaast is de website gegevensbijbesluiten.overheid.nl ontwikkeld om voor burgers en bedrijven inzichtelijk te maken welke persoonsgegevens worden gebruikt als de overheid besluiten neemt, van wie deze gegevens afkomstig zijn en hoe deze gegevens worden gedeeld.

Onze referentie
2025-0000322141

Wat betreft mijn kaderstellende rol zijn er ontwikkelingen op het gebied van wetgeving binnen het juridisch domein en toezicht. De nieuwe AI-verordening¹¹ bevat regels voor AI-systemen, ook voor gebruik van dergelijke systemen door de overheid. Bij wetgeving wordt, onder meer met de werkwijze ICT-uitvoeringsgericht wetgeven, rekening gehouden met digitale uitvoering. Het regelbeheer om beslisregels voor ICT op te stellen wordt verder geprofessionaliseerd. Bij de Autoriteit Persoonsgegevens is de Directie Coördinatie Algoritmes (DCA) ingesteld met coördinerende, signalerende en ondersteunende taken in het toezicht op algoritmes. Daarnaast zijn in het kader van de AI-verordening bestaande autoriteiten voor de bescherming van grondrechten vastgesteld. De aanwijzing van markttoezichthouders op grond van de AI-verordening volgt nog.

⁹ <https://minbzk.github.io/Algoritmekader/>

¹⁰ <https://logius-standaarden.github.io/logboek-dataverwerkingen/>

¹¹ Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024.

De Awb en algoritmische besluitvorming

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Onze referentie
2025-0000322141

De Awb bevat de algemene regels waaraan de overheid moet voldoen bij het nemen van besluiten, onder meer met het oog op transparantie, kenbaarheid en uitlegbaarheid van besluiten. De regels zijn techniekonafhankelijk opgesteld en normeren ook algoritmische besluitvorming. Daarnaast wordt het handelen van de overheid genormeerd door ongeschreven beginselen van behoorlijk bestuur, internationale verdragen en Europese richtlijnen en verordeningen. Uw Kamer heeft de afgelopen jaren de regering opgeroepen om te onderzoeken hoe de positie van burgers in het bestuursrecht bij algoritmische besluitvorming kan worden versterkt en de motiveringsplicht bij besluiten kan worden aangepast.¹² Ook in de Eerste Kamer is een toezegging gedaan over dit onderwerp.¹³

Hierop heeft de regering parallel aan de consultatie over het concept-wetsvoorstel 'Wet versterking waarborgfunctie Awb' het reflectiedocument 'Algoritmische besluitvorming en de Awb' in consultatie gebracht¹⁴. Het doel hiervan was om verdere inbreng op te halen over de vraag of aanvullende regels nodig zijn wanneer algoritmes ingezet worden in het besluitvormingsproces. Om enige richting te geven aan de op te halen inbreng, zijn in het reflectiedocument vragen opgenomen over hoe de Awb verbeterd kan worden met het oog op transparantie bij algoritmische besluitvorming. Daarnaast is gevraagd naar voorbeelden uit buitenlandse wetgeving en naar de mogelijkheid om algoritmes in te zetten om de menselijke maat te versterken.

Voornaamste opbrengsten consultatie

Er zijn zestien reacties ontvangen. Deze zijn afkomstig van onder andere hoogleraar A.C.M. Meuwese e.a., de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Netwerk van Publieke Dienstverleners, het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten, de Raad voor de rechtspraak, Bits of Freedom, de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, de Waarderingskamer en verschillende particulieren. De belangrijkste reacties zijn samen te vatten in de volgende vier thema's.

1. Uit de reacties volgt een breed gedragen geluid dat er behoefte is aan meer transparantie over het gebruik en de rol van algoritmes bij individuele besluitvorming. Zo is in de reactie uit de wetenschap een concreet voorstel gedaan om artikel 3:46 van de Awb – waarin het motiveringsbeginsel is neergelegd – aan te vullen met een bepaling die bestuursorganen ertoe verplicht om, in het geval een besluit is genomen met behulp van een algoritme, in begrijpelijke taal toe te

¹² *Kamerstukken II 2022/23*, 29279, nr. 765 (motie-Van Baarle) en *Kamerstukken II 2022/23*, 26643, nr. 994 (motie-Slootweg), en meer recent *Kamerstukken II 2024/25*, 26643, nr. 1287 (motie-Kathmann/Six-Dijkstra).

¹³ Zie de toezegging onder verwijfsnummer T03670 gedaan door de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tijdens het plenair debat Grip op algoritmische besluitvorming bij de overheid (CXLVII) - Eerste Kamer der Staten-Generaal d.d. 21 maart 2023.

¹⁴ <https://www.internetconsultatie.nl/algoritmischebesluitvormingenawb/b1>

lichten welke gegevens zijn gebruikt en welke beslisregels zijn toegepast.¹⁵ Bits of Freedom heeft, onder verwijzing naar een Position paper van het College voor de Rechten van de Mens,¹⁶ een vergelijkbaar voorstel gedaan. Deze voorstellen komen in de kern overeen met de verscherpte interpretatie van het motiveringsbeginsel die de Afdeling advisering van de Raad van State heeft bepleit in het Advies inzake de effecten van digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen van 31 augustus 2018.¹⁷

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Onze referentie
2025-0000322141

2. Verschillende partijen stellen dat de overheid meer transparantie op systeemniveau zou moeten bieden over de algoritmes die worden gebruikt bij het voorbereiden en nemen van besluiten. Deze vorm van transparantie stelt burgers maar ook belangenorganisaties, journalisten, wetenschappers, volksvertegenwoordigers en anderen in staat om bijvoorbeeld te controleren of een bepaald algoritme stelselmatig onredelijk ongunstig uitpakt voor een bepaalde groep personen. A.C.M. Meuwese e.a. hebben gewezen op de mogelijkheid beslisregels voor een ieder raadpleegbaar te maken in een openbaar regelregister. In een van de particuliere reacties is ervoor gepleit om aan deze vorm van transparantie invulling te geven door verplicht te stellen dat alle algoritmes die worden gebruikt voor het voorbereiden en nemen van besluiten, worden opgenomen in het Algoritmeregister. In de hiervoor al vermelde Position paper heeft het College voor de Rechten van de Mens dit ook bepleit.

3. Voor een effectieve controle op en toetsing van algoritmische besluitvorming, wordt noodzakelijk geacht dat bij de rechtspraak meer deskundigheid over algoritmes en AI wordt gerealiseerd. De Raad voor de rechtspraak heeft in de consultatiereactie aangegeven zich af te vragen of een onafhankelijke rechter-commissaris in het bestuursrecht, gespecialiseerd in het AI-domein, van waarde kan zijn. De introductie van een dergelijk figuur in het bestuursrecht behoeft naar het oordeel van de Raad voor de rechtspraak wel voorafgaand onderzoek.

4. Overheidsorganisaties hebben behoefte aan concrete normen die uitvoerbaar zijn. Overheidsorganisaties richten algoritmische besluitvorming op dit moment op uiteenlopende manieren in. Volgens de VNG bestaat er behoefte aan duidelijke grenzen in plaats van open normen of algemene beginselen van behoorlijk bestuur die nog moeten worden ingevuld. De rechtsontwikkeling zou niet aan bestuursorganen en de bestuursrechter moeten worden overgelaten.

Vervolgstappen

Het kabinet zet in op het verbeteren van de transparantie en rechtsbescherming bij de inzet van algoritmes. Als de overheid besluiten neemt met behulp van algoritmes moeten burgers weten hoe dit besluit tot stand is gekomen en welke

¹⁵Zie de bijdrage 'Algoritmisering van de bestuurspraktijk als reguleringsvraagstuk voor de Awb' van A.C.M. Meuwese, M. Lokin, O. Al Khatib, R. Bruggeman, C. van Oirsouw en L. de Vries; Dit voorstel is ook uitgewerkt in O. Al Khatib, M.H.A.F. Lokin, R.J.H. Bruggeman & A.C.M. Meuwese, 'De A is van algoritme: hoe de Awb op dit vlak te versterken,' *NTB* 2024/426, afl. 10, p. 623-636.

¹⁶ *In alle openheid: transparant algoritmegebruik door de overheid. Oproep voor een wettelijke transparantie-eis bij algoritmegebruik door de overheid* (Position paper van het College voor de Rechten van de Mens van 29 juni 2023), Utrecht: CRM 2023.

¹⁷ Kamerstukken II, 2017-2018, 26 643, nr. 557, p. 3 en 16-17.

rechtsmiddelen hiertegen open staan. De afgelopen jaren zijn, zoals hierboven beschreven, goede stappen gezet, maar het kabinet vindt dat er meer nodig is. De uitkomsten van de internetconsultatie onderschrijven dit standpunt.

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Normering in de Awb

Het kabinet is van mening dat - ten behoeve van algoritmische besluitvorming - de mogelijkheden tot aanpassing van de bestaande normen en definities in de Awb moeten worden onderzocht.

Onze referentie
2025-0000322141

De bepalingen over transparantie uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de AI-verordening hebben werking in het bestuursrecht maar zijn niet bij alle situaties van algoritmische besluitvorming van toepassing. Daarnaast zijn de bestaande normen uit de Awb niet specifiek voor algoritmische besluitvorming ontworpen. Deze zijn in jurisprudentie weliswaar nader ingevuld,¹⁸ maar voor de kenbaarheid en uniformiteit van normen kan nieuwe wetgeving een rol spelen. Goede, voorspelbare en uniforme regulering van algoritmische besluitvorming vraagt daarom mogelijk om aanvulling of wijziging van de Awb. In wetenschappelijke literatuur zijn al concrete voorstellen gedaan voor hoe een mogelijke transparantieplicht aan de motiveringsplicht in de Awb toegevoegd kan worden.¹⁹

De komende periode zal het kabinet daarom stappen zetten om te komen tot meer transparantie bij de inzet van algoritmes. Daartoe zal ik onder meer de komende periode bijeenkomsten organiseren met stakeholders, zoals ministeries, uitvoeringsinstanties, rechtsbijstandsverleners en de rechtspraak, om meerdere gezichtspunten te verzamelen over de concrete voorstellen die tot nu toe zijn gedaan en om aanvullende ideeën te verzamelen. Het gaat dan onder meer om de vraag welke aspecten van de algoritmische besluitvorming in de motivering opgenomen moeten worden om besluiten effectief in rechte te kunnen aanvechten, wat één van de belangrijkste doelen van de motiveringsplicht is.²⁰ Mogelijk speelt daarbij een rol of een besluit volledig geautomatiseerd is genomen dan wel dat het algoritme is gebruikt om een deelbeslissing te nemen, zoals een processtap als het selecteren voor controle in het kader van toezicht. Hierbij moet een balans worden gevonden tussen de mate van transparantie en uitvoerbaarheid.

Een belangrijk onderdeel van het inrichten van meer transparantie richting de burger is het in kaart brengen met welke informatie, op welk moment en op welke wijze – bijv. met welk middel - het gebruik en de werking van het algoritme het

¹⁸ Zie onder andere ABRvS 17 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1259, *Computerrecht* 2017/256, m.nt. B.M.A. van Eck (*AERIUS I*) en ABRvS 18 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2454, *Computerrecht* 2018/253, m.nt. N. Jak & T. Barkhuysen (*AERIUS II*).

¹⁹ Al Khatib, M.H.A.F. Lokin, R.J.H. Bruggeman & A.C.M. Meuwese, 'De A is van algoritme: hoe de Awb op dit vlak te versterken,' *NTB* 2024/426, afl. 10, p. 623-636.

²⁰ Zoals onder andere volgt uit HvJ 2 oktober 2003, C-199/99 P, HvJ 16 mei 2017, C-682/15, ECLI:EU:C:2017:373, en HvJ 24 november 2020, C-225/19 en C-226/19, ECLI:EU:C:2020:951.

best inzichtelijk kan worden gemaakt. De wensen van beide Kamers worden daarbij betrokken.²³

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Daarbij is uiteraard van groot belang om te weten waar geadresseerden van het besluit en andere belanghebbenden behoefte aan hebben en wat voor hen begrijpelijk is. Het bieden van transparantie in lagen, waarbij een gedeelte van de toelichting in het besluit zelf en een gedeelte online of op een ander moment wordt gegeven, kan een manier zijn om tegemoet te komen aan eventuele verschillende behoeftes zonder het besluit minder toegankelijk of begrijpelijk te maken.

Onze referentie
2025-0000322141

Voor oplossingen die aansluiten bij de behoeftes van burgers is kennis nodig. Bestaand onderzoek zal bijeen worden gebracht en worden geduid door kennistafels met deskundigen te organiseren, zo ook met (vertegenwoordigers van) burgers. Zo nodig verricht ik aanvullend onderzoek naar de behoeften van burgers bij algoritmische besluitvorming. Wat betreft de informatiebehoefte voor effectieve rechtsbescherming en het controleren van de rechtmatigheid van besluiten ga ik in gesprek met de rechtspraak en rechtsbijstandverleners om inzichten op te halen.

Naast het verbeteren van de transparantie voor de geadresseerde van het besluit, zal ik oog hebben voor het verbeteren van algoritmische transparantie op systeemniveau en de rol die het Algoritmeregister hierin kan spelen. Andere suggesties uit de consultatie voor verbetering van de rechtsbescherming, zoals het inzetten van deskundig advies aan rechters bij dossiers met of over algoritmische besluitvorming, worden ook meegenomen in de stappen van de komende periode.

Zoals toegezegd aan uw Kamer²¹ wil ik daarbij opmerken dat het concept-wetsvoorstel 'Wet versterking waarborgfunctie Awb', dat in 2024 in consultatie is geweest, ook aanpassingen in de motiveringsplicht voorstelt. Deze voorgestelde aanpassingen zien niet specifiek op algoritmische besluitvorming. Voorstellen voor een transparantieverplichting, zoals genoemd door het College voor de Rechten van de Mens en in reacties op de consultatie van het reflectiedocument, worden bij dat concept-wetsvoorstel dus niet betrokken.²²

Belang van uitvoerbaarheid en effectiviteit

Bij dit alles is het van groot belang om geen 'papieren' normen te ontwerpen, maar effectieve, uitvoerbare en betaalbare methodes. Daarom wil ik parallel hieraan verschillende opties om de doelen te behalen onderzoeken en zo nodig testen. Uiteraard probeer ik zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande instrumenten voor transparantie, zoals het eerdergenoemde Algoritmeregister en

²³ *Kamerstukken II 2022/23, 29279, nr. 765 (motie-Van Baarle); Kamerstukken II 2024/25, 26643, nr. 1287 (motie-Kathmann/Six-Dijkstra); toezegging aan de Eerste Kamer onder verwijfsnummer T03670.*

²¹ Toezegging aan het lid Koekkoek (Volt), onder verwijfsnummer 7073, die de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gedaan tijdens het commissiedebat 'Inzet algoritmes en data-ethiek binnen de Rijksoverheid' op 28 januari 2025.

²² *In alle openheid: transparant algoritmegebruik door de overheid. Oproep voor een wettelijke transparantie-eis bij algoritmegebruik door de overheid* (Position paper van het College voor de Rechten van de Mens van 29 juni 2023), Utrecht: CRM 2023.

gegevensbijbesluiten.overheid.nl. In samenwerking met uitvoeringsorganisaties en medeoverheden wil ik op korte termijn een onderzoek starten naar doeltreffende instrumenten, waarbij gebruiksvriendelijkheid en begrijpelijkheid voor burgers centraal staat. Een goed voorbeeld zijn de verantwoordingdocumenten die worden gebruikt en in het Algoritmeregister geregistreerd zijn in het kader van WOZ-waardes.²³ Dergelijke best practices moeten bijdragen aan uitvoerbare mogelijkheden voor in principe alle type bestuursorganen en besluitvorming. Daarnaast moeten er methodes zijn voor zowel besluiten die (in beperkte mate) met behulp van algoritmes voorbereid worden, als voor volledig geautomatiseerde besluitvorming. De best practices die uit dit onderzoek volgen, kunnen na dit proces mogelijk als standaard worden gebruikt door alle overheidsorganisaties voor een eenduidige, uitvoerbare en effectieve wijze van transparantie bij algoritmische besluitvorming.

**Directoraat-Generaal
Digitalisering en
Overheidsorganisatie**
Digitale Samenleving

Onze referentie
2025-0000322141

Tot slot

Het met behulp van algoritmes uitvoering geven aan overheidstaken past bij een effectieve en doelmatig werkende overheid. De overheid moet daarbij wel transparant zijn en burgers en bedrijven uitleg geven over besluiten die hen raken. Overheidsorganisaties zetten hier goede stappen in, maar er is meer nodig. Met deze brief heb ik u willen informeren over de inzet van het kabinet als het gaat om de waarborging van transparantie en rechtsbescherming bij algoritmische besluitvorming.

Ik zal de komende periode starten met twee trajecten, waarbij enerzijds de vragen rondom mogelijke aanvullende regulering in de Awb worden beantwoord en anderzijds de behoeften en best practices bij het bieden van transparantie met betrekking tot algoritmische besluitvorming in kaart worden gebracht. Voor het vaststellen van de transparantiebehoeften zal ik eerst bestaande kennis verzamelen door middel van kennistafels en daarna bepalen of nader onderzoek nodig is. Het uitzetten van dergelijk onderzoek is dan de vervolgstap. Wat betreft best practices start ik met het in kaart brengen van bestaande werkwijzen voor het bieden van transparantie bij algoritmische besluitvorming, waarna ik bezie wat de mogelijkheden zijn voor opschaling van bestaande of de ontwikkeling van nieuwe instrumenten.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Herstel Groningen, Koninkrijksrelaties en Digitalisering

Eddie van Marum

²³ <https://www.waarderingskamer.nl/voor-gemeenten/interactie/verantwoordingsdocument>

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000322366

Datum
2 mei 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
CZW, JenV

Bijlage(n)
2

Aan
Van

staatssecretaris BZK en minister BZK
DGDOO

nota

analyse internetconsultatie algoritmische besluitvorming
en de Awb

Aanleiding

In 2024 heeft de regering het reflectiedocument 'Algoritmische besluitvorming en de Awb' in internetconsultatie gebracht. Het doel hiervan was om verdere inbreng op te halen over de vraag of aanvullende regels nodig zijn wanneer algoritmes ingezet worden in het besluitvormingsproces van de overheid. De staatssecretaris heeft de Tweede Kamer toegezegd de analyse van de opbrengst van deze internetconsultatie te zenden, net als een afschrift daarvan aan de Eerste Kamer.

Geadviseerd besluit

- Graag uw akkoord met de verzending van deze brief aan de Tweede Kamer en een afschrift daarvan aan de Eerste Kamer.
- Voorgesteld wordt de brief te laten tekenen door de staatssecretaris, mede namens de minister vanwege diens medeverantwoordelijkheid voor de Awb.
- Daarnaast wordt de brief mede namens de staatssecretaris Rechtsbescherming verzonden.
- Deze brief wordt parallel door JenV aan de staatssecretaris Rechtsbescherming aangeboden, en wellicht dat hij de brief ook zelf wil ondertekenen. In dat geval zal de uiteindelijke ondertekening worden aangepast.

Kern

De reacties op het reflectiedocument onderstrepen het belang van nadere normering in de Algemene wet bestuursrecht voor het bieden van transparantie. Daarnaast wordt gevraagd om meer aandacht voor het bieden van transparantie op systeemniveau. Specifiek voor de rechtspraak is nader onderzoek nodig voor het organiseren van deskundigheid voor het beoordelen van besluiten die met algoritmes zijn voorbereid. Evt. nieuwe normen moeten zodanig geformuleerd worden dat zij uitvoerbaar zijn, mogelijk bieden standaarden bij het bieden van transparantie meerwaarde. Met deze brief wordt onderzoek naar de openstaande vragen aangekondigd.

Toelichting

Met het regeerprogramma heeft het kabinet ingezet op verbetering van de transparantie en rechtsbescherming bij de inzet van algoritmes met onder meer wetgeving. De oproepen passen bij deze ambitie. Vragen die nog openstaan zijn o.m. welke informatie over een gebruikt algoritme in de motivering opgenomen moet worden om een besluit effectief in rechte te kunnen aanvechten, in hoeverre de verschillende manieren waarop transparantie kan worden geboden aansluiten

bij de behoeftes van burgers en in hoeverre deze voor uitvoeringsorganisaties uitvoerbaar zijn.

Onze referentie
2025-0000322366

Datum
2 mei 2025

U zegt met deze brief toe de komende periode te besteden aan het beantwoorden van deze vragen. Hierna kan gestart worden met een wetsvoorstel tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht. Conform bestaande afspraken zal JenV hier eerste ondertekenaar van zijn.

Tegelijkertijd zegt u toe, toe te werken aan het operationaliseren van betere transparantie, bv. door hier instrumenten of standaarden voor te ontwikkelen. Naast de behoeften van burgers, is ook de uitvoerbaarheid van evt. nieuwe normen van groot belang. Uitvoeringsorganisaties en medeoverheden zullen qua capaciteit en financiën, maar ook technisch in staat moeten zijn om deze uit te voeren.

Overigens is er reeds een wetsvoorstel tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, het wetsvoorstel 'Versterking waarborgfunctie Awb', in de maak. Hiervan is BZK penvoerder en eerste ondertekenaar. Aan een evt. wetsvoorstel voor het beter borgen van transparantie bij algoritmische besluitvorming kan parallel worden gewerkt.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	brief aan TK over analyse internetconsultatie	
2	afschrift aan EK van brief aan TK over analyse internetconsultatie	